

'Camiler Kenti Tire' Ziyaretçilerini Geçmişe Götürüyor

İzmir'in tarihi değerleriyle bilinen Tire ilçesinin özellikle Osmanlı döneminden kalan camileri, mimarisi ve ihtişamıyla dikkati çekiyor. - 22.07.2020

Yaklaşık 5 bin yıl önce kurulan ve adını Hint-Avrupa dillerinde “üç” anlamına gelen “three” kelimesinden alan İzmir'in Tire ilçesindeki tarihi camiler, ziyaretçilerini adeta Osmanlı ve beylikler dönemine götürüyor.

Tire, tarihi yapılarından mutfağına kadar birçok alanda farklı kültürlerin etkileşiminin, hoşgörünün örneklerini bugüne taşıyan yapısıyla dikkati çekiyor.

Hitit, Frigya, Lidya, Pers, Roma ve Bizans devletlerine ev sahipliği yapan ilçede, 13. yüzyılda Aydınoğulları Beyliği ile Türk egemenliği başladı. 1426'da Osmanlı Devleti'ne geçen Tire, Müslümanların hakimiyetiyle şehir hayatına ait birçok esere sahip oldu.

İlçede, özellikle Osmanlı zamanında yapılan camiler, dönemlerine ait izleri taşıyor.

56 caminin 50'si tarihi

Birçok doğal felakete, savaşa rağmen yüzyıllardır ayakta kalan asırlık ibadethaneler, yapılan restorasyon çalışmalarının ardından eski görünümüne kavuştu.

Doğal güzellikleri, her salı düzenlenen pazarı, süt ürünleri ve tarihi değerleriyle bilinen Tire ilçe merkezinde ayakta olan 56 caminin 50'si, Osmanlı ve Beylikler dönemine ait.

Bunlardan en önemlisi “Yavukluoğlu” olarak da bilenen Yoğurtluoğlu Külliyesi (Camisi), Yavukluoğlu Mehmet Bey tarafından yaptırıldı.

Cami, rasathane, imarethane, medrese, şadırvan ile kabristandan oluşan ve mimarisiyle dikkat çeken külliye, büyük bir restorasyon çalışmasının ardından 2005 yılında yeniden ibadete açıldı.

Osmanlı mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan, o dönemde çok önemli ilim ve devlet adamları yetiştiren Yoğurtluoğlu Külliyesi, ziyaretçileri kendine hayran bırakıyor.

Halk arasında “Yahşi Bey Camisi” olarak bilinen Yeşil İmaret Camisi ise yeni Aydın Sancağı’nın ilk beyi Halil Yahşi Bey tarafından 15. yüzyılda yaptırıldı.

Anadolu’da ilk yarım kubbe denemelerinin yapıldığı eser olması bakımından önem taşıyan camiyi yaptıran Halil Yahşi Bey’in, yapının vakfiyesinde “Bu vakfiye yıkılırsa 2, 3, 4 defa da olsa yeniden yapılacaktır.” koşulunu koyması dikkati çekiyor.

2. Selim döneminde yaptırılan Yeni Cami ise Tire’deki camiler arasında kesme taşlardan yapılan tek eser. Süslemeleriyle Osmanlı yükselme döneminin seçkin örneklerinden olan Yeni Cami’nin bahçesinde ilk bağımsız hastane olan “Gureba Hastanesi” bulunuyor.

Şadırvan, medrese, hamam gibi yapılardan oluşan önemli eserlerden Yalınayak Camisi ise Sadrazam Ferhat Paşa’nın oğlu Hasan Çavuş tarafından yaptırıldı.

Külliye planının Mimar Sinan tarafından çizildiği belirtilen caminin avlusundaki çınar ağacı, “Tire’de cami, zaviye, medrese ve hamam önlerinde mutlaka bir çınar ağacı bulunur.” sözünü destekliyor.

Kara Kadı Necmettin, Lütfi Paşa, Kadızade, Mehmet Paşa, Hafsa Hatun gibi camiler de ilçede ön plana çıkıyor.

Ege Bölgesi’ndeki turizm hareketliliğinden daha fazla pay almak isteyen Tire’de, ecdat yadigarı camiler buna önemli katkı sunuyor.

“5-10 metre aralıklarla camiler görürsünüz”

Tarihçi yazar Munis Armağan, Tire’nin hem konum hem de hane sayısı itibarıyla dönemin en önemli kentlerinden olduğunu söyledi.

Osmanlı Devleti döneminde sancak merkezi olan ilçeye, yaklaşık 400 yıl boyunca İzmir, Aydın, Alaşehir, Çeşme, Salihli gibi yerlerin bağlı olduğunu belirten Armağan, “Tire’de bu dönemde darphane yapılmış. Fatih dönemindeki bakır paralar buradan çıkma. Yani kentin gelişmişliği her türlü olanak sağlamış. Kervansaraylar, çok sayıda hamam, kütüphane, medreseler, her türlü zengin. Ayrıca insanları da çok önemli. 2. Murat döneminde saraydaki en önemli devlet adamları Tirelidir.” dedi.

Munis Armağan, Tire’nin camileriyle de ön plana çıktığını ifade etti.

Daha önceleri Tire’de zaviye olduğunu anlatan Armağan, sözlerini şöyle tamamladı:

“Yerleşim sağlandıkça camiye dönüşüm başlamış. Birçok zaviye de minare eklemesiyle camiye dönüştürülmüş. Evliya Çelebi de bunlardan söz eder. Çok sayıda tarihi cami var, 'camiler kenti' denmesi de ondandır. Fatih zamanından itibaren Tire'de cami zenginliği doğar ve 16. yüzyılda zenginleşir. Mükemmel bir cami olgusu çıkar ortaya. İlçede 5-10 metre aralıklarla camiler görürsünüz. Sanatsal ve mimari yönüyle ön plana çıkanlar da var. Yeşil İmaret, birçok yönden ele alınması gereken bir eser. Yoğurtluoğlu Külliyesi de çok zengin olduğu gibi, halk arasında 40 köyün buraya inip yemek yediği söylenir. Kara Kadı Külliyesi çok özeldir. Kurt ve Doğancan Zaviyesi okullaşma sürecinin bir örneği. 2. Abdülhamid'in Tire köylerinde yaptırdığı camileri var, külliye planıyla yapılmış. Tire her eseriyle incelenmeye değerdir. Bunların korunması gerekiyor.”

Muhabir: Halil Fidan,Dilek Ayvalı

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA